

OBRAZ STÁVKY DOPRAVNÍCH ODBORŮ Z ČERVNA 2011 VE VYSÍLÁNÍ ČESKÉ TELEVIZE

// The coverage of the June 2011 transportation union strike on Czech Television

Kateřina Kňapová

FF UK Praha

ABSTRACT

Transportation unions' strike in June 2011 became one of the main protest against the government and its reforms and the Czech Television as a public service broadcaster paid a lot of attention to it. The decision to use semiotic analysis in this paper is based on the notion that media as institutions contribute to the reproduction of dominant ideology their use of language and various means verbal expression. The image of the protest and its participants is strongly influenced by stereotypes and connected with a notion of rather passive Czech political culture and characteristics related to it. The political culture is personalized through the category of "common citizens". Common citizens are also constructed in opposition to union members. Common citizens' point of view is projected to the image of the strike – it is presented as action with no real impact on the government's policies and reforms. The representation of the strike also implies that its main purpose is to upset as many people as possible.

KEYWORDS

semiotic analysis – ideology – political culture – unions strike – the Czech television

1. Úvod

Zobrazování politických událostí a aktérů politiky v médiích má vliv na vnímání politiky ve společnosti jako celku. Zejména v rozvíjející se politické kultuře, jako je ta česká, jsou média jedním z prostředků, podle kterých se lidé v politice orientují a utvářejí si pak vlastní názor na její aktéry.

Kritický přístup ke studiu mediálních obsahů akcentuje falešnou neutralitu mediálních sdělení a zaměřuje se zejména na reprodukci obrazu světa, který je výhodný pro vládnoucí vrstvu (McQuail 1999: 291). Zejména v období reálného nebo zdánlivého ohrožení zájmů této vládnoucí vrstvy je kritická analýza mediálního obsahu a hledání vzorců preferovaného čtení prostředkem vyvrácení nebo potvrzení této role médií.

V polovině června 2011 se na protest proti připravovaným reformám vlády Petra Nečase měla konat stávka odborů v dopravě. Média o této akci začala psát již ve čtvrtek 9. června, kdy byly zveřejněny první informace o akci plánované na pondělí 13. června. Každý den od čtvrtka až do data konání stávky, které muselo být kvůli předběžnému

opatření soudu¹ posunuto na 16. června, se v médiích objevovaly zprávy, jejichž témata zahrnovala například odhady průběhu a dopadu stávky, vyjádření členů vlády nebo výsledky výzkumů veřejného mínění na téma podpory stávky.

V této práci bych se chtěla zaměřit na obraz stávky a jejich aktérů ve vysílání České televize v den stávky, tedy 16. června 2011, a jeho interpretaci z hlediska dominantní ideologie, jejímuž podrobnému vymezení se budu věnovat v další části. Předmětem analýzy je několik typů pořadů – vedle hlavní večerní zpravodajské relace *Události* je to i aktuální publicistika v podobě pořadů *Studio ČT24*, *Interview 24* a *Události komentáře*. Hlavní použitou metodou je analýza sémiotická (Trampota, Vojtěchovská 2010: 118), případně obrazová. (ibid.: 157) Cílem práce je odhalení vzorců preferovaného čtení² mediálních textů o stávce. Interpretace těchto vzorců pak poslouží k potvrzení nebo vyvrácení role médií jako prostředku reprodukce ideologických rámců, jež jsou výhodné pro vládnoucí vrstvu.

2. Metoda výzkumu

V souvislosti s mediální reprezentací stávky si kladu dvě otázky: Jakým způsobem Česká televize stávku a její účastníky zobrazuje? Jak tato reprezentace souvisí s vnímáním politiky v české společnosti?

Sledovaný vzorek tvoří 6 hodin a 31 minut vysílání České televize ze dne 16. června 2011. Tento vzorek lze rozdělit na dvě základní části – zpravodajství, reprezentované *Událostmi*, ve kterých do analýzy vstupuje úvodní přehled zpráv a reportáž týkající se stávky (11 minut); a aktuální publicistiku, tedy pořady *Studio ČT24* (5 hodin), *Interview 24* (20 minut) a *Události, komentáře* (59 minut).

Základní metodou, která je v této práci použita, je sémiotická analýza, která se zabývá odkrýváním významů mediovaných sdělení (Trampota, Vojtěchovská 2010: 118). Ta je doplněna analýzou obrazovou, zaměřenou na zkoumání informací předávaných divákovi prostřednictvím obrazu (ibid.: 157). Hlavním objektem analýzy jsou výroky o protestujících i stávce samotné, jejichž autory jsou novináři, politici a komentátoři, ale také další osoby, jejichž názor na problematiku je ve vysílání prezentován.

3. Mýtus a mediální reprezentace skutečnosti

Klíčovým prvkem sémiotické analýzy, jak ji v analýze používám, je způsob reference o jednotlivých aktérech stávky a stávce jako události. Stejně je pak zjištění, jaké jazykové prostředky jsou použity pro označení skutečností (ibid.: 118–119).

Jazykové prostředky jsou nositelem významů, které získává slovo v procesu označování. Vedle základního, nehodnotícího (*denotativního*) významu získává slovo i význam *konotativní*, který vyvolává různé asociace nebo hodnocení. Právě konotativní význam je podle francouzského filosofa Rolanda Barthes důležitým prostředkem deformace základního významu textu a konstrukce *mýtu* (Barthes 2004: 120–121).

„Nedefinuje se [mýtus] předmětem svého sdělení, ale tím, jakým způsobem toto sdělení vyslovuje.“ (ibidem: 107). Mýtus je tedy možné charakterizovat jako tradovanou promluvu nebo archetypální zobrazení reality, ve kterém je implicitní, a tedy deformující význam mnohem důležitější než ten explicitní. Pro přečtení utvářeného mýtu jako pravdivé

1 V tomto předběžném opatření bylo vyhověno žádosti ministerstva financí o zrušení stávky, protože nebyla ohlášena tři pracovní dny předem, jak by podle zákona být měla. (Usnesení Městského soudu v Praze č. j. 1Nc 12/2011 – 40)

2 Pojem *preferované čtení* se vztahuje k hlavní zprávě, kterou médium obsahuje a která je dekodována co největším počtem adresátů. Existuje i možnost, že autor tento způsob čtení nezamýšlel (Lacey 1998: 88).

výpovědi o skutečnosti (ibidem: 127) je důležitá jeho návaznost na čtenářovu vlastní zkušenost. Do ní spadá například vnímání sociální reality, ale také systém hodnot. Deformací základního, tedy explicitního významu si čtenář neuvědomuje zejména kvůli jeho zdánlivé přirozenosti a normalitě (ibidem: 128).

Zdánlivá přirozenost pak propojuje mýtus s *ideologií*. Tu lze chápat jako myšlený systém představ, hodnot a reprezentací reality, který je sociálně sdílený (Althusser 2001: 107). Althusser tvrdí, že ideologie utváří systém vysvětlení vztahů konkrétních individuí k podmínkám, v nichž žijí. De facto se jedná o systém myšlenkové legitimizace stávajících společenských vztahů a postavení jednotlivých skupin nebo lidí v těchto vztazích (ibidem: 112).

Je to právě koncept zdánlivé *přirozenosti* těchto vztahů, jenž je společný pro mýtus a ideologii. Přijetí přirozenosti mýtu pak přispívá k reprodukci ideologie. Jak konstatuje Althusser, ideologie jako taková totiž může existovat a být reprodukována pouze prostřednictvím aktéra. Bez aktéra neexistuje ani ideologie (ibidem: 115).

4. Ideologie v mediálním textu

Jakým způsobem ale ideologie či mýtus fungují v médiích? Mediální zobrazování události nebo skutečnosti je vždy nutně jejich zjednodušenou reprezentací. V této reprezentaci hrají důležitou roli konstruované typy nebo představy, tedy ustálené a generalizující představy o zobrazovaném. Právě tyto typy a stereotypy (stejně jako například konkrétní jazykové prostředky obohacené silným konotujícím významem, které jsou v souvislosti s určitou skupinou v médiích používány) jsou velmi často konstruovány právě v souladu s ideologickými představami, nebo lépe řečeno s představami *dominantní ideologie*³ (Lacey 1998: 139).

Bylo by zavádějící vinit novináře z toho, že příjemcům mediálního obsahu záměrně podsouvají významy, které nějakým způsobem potvrzují nebo utvářejí *status quo* v hodnocení určité problematiky. Ideologie je přítomná ve společnosti a také se zde reprodukuje (například prostřednictvím mediálních sdělení), aniž by si toho společnost sama byla vědoma. Podstata ideologie spočívá právě v popírání vlastní ideologičnosti a v představě přirozenosti systému, který legitimizuje (Althusser 2001: 118).

Texty, prostřednictvím kterých je ideologie reprodukována, se ale mohou stát klíčem k jejímu zviditelnění a identifikaci základních hodnot, které se s ní pojí (Lacey 1998: 105). Právě proto, že se jedná o nezáměrnou reprodukci ideologie, jsou velmi často klíčem k jejímu odhalení pouze náznaky. Ty závisí na způsobu podání určité informace a na dešifrování konotací stojících za touto informací.

Na analyzovaný text je třeba pohlížet v kontextu společenského systému, jehož je součástí. Klíčovým prvkem, jež v analyzovaném textu hledáme, jsou tedy vztahy a charakteristiky jednotlivých skupin a také reprezentace pozic, které ve společnosti mají. V konkrétním případě stávky je to pak základní vztah odborů a dalších protestujících a politiků, případně odborů a společnosti jako takové. O pozici, kterou odbory v konkrétním ideologickém systému mají, pak vypovídají i charakteristiky, jež jim jsou přisuzovány, a vztah těchto charakteristik k základním hodnotám společnosti, které budou ve vysílání rovněž akcentovány.

V případě publicistických pořadů je v otázce analýzy obzvláště důležité *rámování*, neboť v publicistice jsou obsaženy informace již vyhodnocené a zároveň vnímané jako

3 *Dominantní ideologii* se rozumí systém představ, hodnot, norem a reprezentací reality, který je přijímán převážnou většinou společností, ačkoliv se jedná o hodnoty, normy a reprezentace reality, které jsou vlastní vládnoucí vrstvě (Abercrombie, Turner 1978: 153).

důležité. Ať už se jedná o citáty, nebo prostý popis aktuální situace, jejich podání se velkou měrou podílí na vnímání celé akce v očích diváka. I přesto je ale publicistika chápána jako žánr postavený především na subjektivním pojetí moderátorů, komentátorů či analytiků a dalších zdrojů, takže na ni nejsou kladeny nároky vyváženosti a nestrannosti (viz Osvaldová – Halada a kol. 1999: 146).

Naopak je tomu v případě zpravodajství, které je základní složkou žurnalistické produkce. Reproduje fakta a informace. „Na rozdíl od publicistiky nemá obsahovat novinářův názor, pouze tlumočit fakta.“ (ibid.: 214). I tato fakta však podléhají určité formě zkrácení v podobě jejich výběru jako takového. Tento proces závisí na konkrétním novináři, který je pod vlivem různých faktorů, od těch individuálních, jež mohou být motivovány právě konkrétními hodnotami nebo představami o „špatném“ či „dobrém“, až po ty vztahující se k samotné organizaci média jako takového (Trampota 2006: 43).

5. Ideologie a médium veřejné služby

Na vysílání České televize je třeba se dívat specifickým způsobem. Jedná se o *médium veřejné služby*.⁴ Obsah i způsob zobrazování událostí v tomto médiu je regulován společenským závazkem, který je ukotven v zákoně o České televizi. V něm jsou popsány hlavní úkoly, které vysílání ČT má. Mimo jiné je to „poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů“ (zákon o České televizi, č. 483/1991 Sb., §2, odst. 2a) a „vytváření a šíření programů [...] tak, aby tyto programy a pořady odrážely rozmanitost názorů politických, náboženských, filozofických a uměleckých směrů, a to s cílem posílit vzájemné porozumění a toleranci a podporovat soudržnost pluralitní společnosti“ (ibid.: §2, odst. 2c).

Právní úpravě navzdory je však možné právě prostřednictvím použití určitých jazykových prostředků do vysílání vnést konkrétní vyznění. To je možné i prostřednictvím konstrukce sítě významů, například vhodným pořadím reportáží v jedné relaci nebo využitím obrazového materiálu. Význam, který událost vnímaná prostřednictvím své reprezentace získává, závisí na způsobu, jakým byla ona událost a její aktéři označeni (Hall 2007: 74).

V mediální prezentaci jsou přítomny stereotypní představy o reprezentovaných skupinách. Stereotyp je nutnou součástí mediálních reprezentací, protože umožňuje zjednodušené a kategorizované zobrazení určitého jevu na omezeném prostoru, kterým je mediální sdělení (Trampota 2006: 93).

Pokud jsou však tyto představy aktéry (v tomto případě novináři, ale i příjemci mediálního obsahu) přijímány jako samozřejmé a především pravdivé, navzdory jasné nerovnosti v symbolickém prostoru, můžeme je označit za představy ideologické. Základní charakteristikou ideologické představy je totiž její zdánlivá hodnotová neutralita. Barthes o mýtu píše jako o „depolitizované promluvě“ (Barthes 2004: 140), což velmi přesně odpovídá propojení mýtu a konceptu veřejnoprávního média.

Média je možné chápat jako jednu z institucí, která ideologii reprodukuje prostřednictvím způsobu reprezentace skutečnosti. V tomto konkrétním případě se jedná o zobrazení odborářů a jimi organizované stávkové akce v dopravě.

4 „Česká televize poskytuje službu veřejnosti tvorbou a šířením televizních programů, popřípadě dalšího multimediálního obsahu a doplňkových služeb na celém území České republiky za účelem naplňování demokratických, sociálních a kulturních potřeb společnosti a potřeby zachovat mediální pluralitu“ (zákon o České televizi, č. 483/1991 Sb. §2, odst. 1).

6. Aktéři a dominantní ideologie

V analýze se zaměřím na dva typy aktérů a pokusím se charakterizovat postoj, který k nim Česká televize, zastoupená moderátory a pozvanými hosty, zaujímá. Prvním typem aktéra jsou politici vládní koalice (Občanská demokratická strana – TOP 09 – Věci veřejné). Ty považuji za nositele dominantní ideologie, jak jsem ji popsala výše. Vycházím především z faktu, že tyto tři strany získaly ve volbách do Poslanecké sněmovny celkem 47,8 % všech platných hlasů.⁵ Voleb jako takových se přitom účastnilo celkem 27 politických stran a uskupení. Pozdější vládní koalice byla navíc deklarována již před volbami.⁶

Proti nim tu stojí odbory, konkrétně Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS) a Asociace samostatných odborů (ASO). Ty sice představují integrální složku systému vyjednávání sociálního smíru v rámci zákonodárného procesu, v tomto kontextu ale vystupují proti politice vládní koalice a tím i proti představám, které jsou základem této politiky.

Cílem analýzy bude tedy nejen zjistit, jakým způsobem jsou oba typy aktérů zobrazovány, ale také to, jaký vztah má tento způsob zobrazování k dominantní ideologii, která je reprezentována postojem představitelů vládnoucí koalice.

7. Analýza

Jak bylo řečeno již v úvodu, hlavním tématem této práce je obraz stávky, jejích aktérů i kritiků ve vysílání České televize. Toto vysílání je pro potřeby analýzy děleno na zpravodajství a publicistiku.

7.1. Zpravodajství

Zpravodajství zastupuje v této analýze pouze jeden pořad – hlavní večerní relace *Události*. Blok reportáží zabývajících se stávkou byl tematicky rozdělen do několika částí – situace ve městech, pochod Prahou a celkové zhodnocení stávky. Samostatným formátem je pak úvodní přehled zpráv.

7.1.1. Úvodní přehled zpráv

Úvodní přehled zpráv je pro diváka jedním z nejdůležitějších orientačních prvků. V několika vteřinách si tvoří základní obraz o událostech, které mu budou v následujících minutách předkládány a ke kterým následně přistupuje s určitým předporozuměním.

Česká televize v *Událostech* (Česká televize 2011k) nevěnovala pozornost pouze stávce, ale i dalším významným událostem dne. I přes stručnost se tu objevuje určitý způsob prezentace odborářů. Komentář k uvedení reportáže o stávce zněl takto:

„Stávkový čtvrtek. Odborářů se v Praze sešlo asi tisíc. Metro i vlaky stojí, jinak se doprava nezhroutila.“⁷

Zejména v poslední větě můžeme zaznamenat bagatelizaci celé akce. Konstatování „metro i vlaky stojí, jinak se doprava nezhroutila“ totiž konotuje pouze minimální úspěch – vyjmenování dvou konkrétních dopravních prostředků v protikladu k ostatním způsobům dopravy, které stávka nepostihla, působí jako zřetelný nepoměr.

5 Viz Český statistický úřad 2010.

6 Např. Idnes.cz 2010.

7 Ibid.: [00:05–00:15].

7.1.2. Reportáže

Samotný blok reportáží, jež se stávkou zabývají, je uveden titulkem: „Stávka: překvapivý klid“ a konstatováním, že „předpovědi o dopravním kolapsu se ale nespínily“.⁸

Silným motivem je proměna Prahy, ale také dalších měst (např. Olomouce či Brna) v „ráj cyklistů“ či pěších s minimem aut. Komentář k plným cyklostezkám je doprovázen jejich záběry i rozhovory s usmívajícími se lidmi, kteří se rozhodli vyrazit do práce či školy na kole. Mezi těmito lidmi jsou i představitelé vlády.

V samotném uvedení „Země se připravovala na kolaps, Češi sedli na kola.“⁹ lze vyčíst hned dva motivy, které se objevují i v dalších částech vysílání. Je to „selský“ rozum, který je prezentován jako jednoznačně nadřazený emocím. Druhým motivem, charakteristickým pro obsah dalšího vysílání, je také oddělení dvou kategorií lidí v mediální prezentaci stávky – jsou to „běžní občané“ a proti nim stojící „odboráři“.

Motiv překvapení, který byl zaznamenán již v úvodu bloku reportáží, je možné vyčíst i ze záběrů na prázdné silnice nebo v konstatování, že pražský primátor Svoboda přijel na pracovní schůzku do nemocnice dokonce s předstihem. Tento fakt je navíc zdůrazněn jeho komentářem: „My jsme přijeli dřív, protože ta Praha je úplně volná.“¹⁰ Prázdné silnice doplnily i prázdné ordinace či čekárny u lékaře. Z hlediska analýzy obrazu stávky je podstatná věta uzavírající první reportáž: „Nad hádkami politiků a odborářů zvítězila vynalézavost.“¹¹ V ní zaznívá ocenění pragmatismu a „zdravého selského rozumu“ „běžných lidí“, který je zřetelně hodnocen lépe než partikulární hádky představitelů odborů a vlády.

Zobrazení dualismu „odborář“ – „běžný občan“ je nejlépe zachyceno v reportáži o protestní akci proti stávce, která proběhla o půlnoci toho dne v metru na stanici Dejvická. Lidé demonstrující proti stávce ve vagónu metra jsou vnímáni i prezentováni mnohem shovívavěji než účastníci stávky. Záběry z této akce přitom prozrazují, že na akci v metru účastníci pijí alkohol nebo kouří, což není v prostorách metra dovoleno. Reportér však bez dalšího hodnocení konstatuje, že právě kvůli opilým a hlučným účastníkům happeningu musel organizátor akci předčasně ukončit.¹² O spíše kladném vnímání svědčí například věta: „Zatímco v metru bylo po půlnoci veselo, na hlavním nádraží komplikuje stávka život prvním cestujícím.“¹³ Pro potvrzení faktu, že stávka komplikuje lidem život, přichází na řadu několik nespokojených komentářů těch, kteří se chtěli někam dopravit vlakem, ale kvůli jejich zastavení se jim to nepovedlo.¹⁴ Shovívavost může být motivovaná tím, že hlavním aktérem protestu v metru jsou právě „běžní občané“, kterým jsou, na rozdíl od odborářů, přisuzovány kladně hodnocené vlastnosti (jako je například již zmíněný „selský rozum“), a jsou částečně prezentováni jako oběti stávky. Prezentace kategorie „běžný občan“ v sobě nese nutně pozitivní konotace, neboť se jedná o kategorii, s níž se má divák ztotožnit. Toto zjištění podporuje Althusserovu tezi o ideologii „apelující“ na individuum, které je pro její reprodukci nutné (Althusser 2001:115).

8 Ibid.: [01:10].

9 Ibid.: [01:23].

10 Ibid.: [02:17].

11 Ibid.: [03:22].

12 Ibid.: [06:06–06:17].

13 Ibid.: [06:17].

14 Ibid.: [07:05–07:37].

Součástí stávky, jejíž průběh je pro hodnocení akce klíčový, je i protestní pochod Prahou uvedený neutrálním titulkem „Stávka: Pochod a protiakce“. Protestního pochodu se neúčastnily předpokládané tisíce lidí a jeho průběh byl poměrně klidný. K vykreslení odborářů jako lidí přehnaně emotivních, ale také nevzdělaných přispívá hned několik zachycených reakcí. Jde především o komentář k verbálnímu střetu odborářů a skupinky odpůrců stávky. Komentář říká, že „odboráři špatně nesli skupinku odpůrců, kteří měli na stávku evidentně jiný názor“.¹⁵ Potvrzením emotivnosti a nevzdělanosti protestujících je také citát jednoho z předáků, který na jednom ze záběrů říká příslušníkům antikonfliktního týmu: „Já potom ty horníky neudržím.“¹⁶ Mediálně nejzajímavějším momentem je zastavení průvodu před budovou ministerstva financí, v průběhu kterého se mezi odboráři objevil ministr Miroslav Kalousek. Záběry zachycující tuto situaci¹⁷ ukazují rozzlobený dav skandující „demisi“, křičící a pískající, viditelně klidného ministra financí obklopeného zástupem novinářů i promlouvajícího k odborářům.

V reportáži následuje zmínka o jediném vážnějším konfliktu, kdy „mladá žena, která k odborářům nepatří, napadá člena antikonfliktního týmu“.¹⁸ Na záběrech však není patrné, že by k napadení došlo, divák vidí pouze policistu, který chytá dívku na ruce. I poznámka o tom, že údajná útočnice k odborářům nepatří, působí jako prostředek vyvolání obav o to, jací lidé, odporující všeobecně uznávaným hodnotám společnosti, se k protestnímu průvodu mohou přidat. V zobrazování různých skupin obecně označovaných jako problémové¹⁹ se silně projevuje použití stereotypů. Podstatnou skutečností z hlediska zobrazení tohoto konfliktu je i použití slovního spojení „člen antikonfliktního týmu“. Antikonfliktní tým je útvarem Policie České republiky; použitím označení „příslušník Policie ČR“ by se popis celé situace stal kontroverznějším, neboť policie je vnímána primárně jako represivní. Presentace konfliktu tedy dívku staví do pozice jasně narušitelky poklidného průvodu, a tato pozice je ještě potvrzena prohlášením, že napadla člena týmu, který má agresi předcházet. Je proto evidentní, že (snad ještě více než odboráři) tato žena nepatří mezi „běžné občany“.

7.1.3. Úspěch a neúspěch stávky v Událostech

Z hlediska obrazu odborářů i stávky jako celku je důležitou součástí *Událostí* zpráva, která ji hodnotí v intencích úspěchu či neúspěchu.²⁰ Za vítěze se považují odboráři sami: podařilo se jim zastavit železniční dopravu a, jak bývá často zdůrazňováno, poprvé od roku 1989 také pražské metro. Za vítěze je označen i Bohumír Dufek z Asociace samostatných odborů (ASO) a stejně tak premiér Petr Nečas, protože nemá v úmyslu ustoupit od reforem, ale také proto, že stávka neměla nijak dramatický průběh. Do *Událostí* je zařazen Nečasův výrok z odpolední tiskové konference, který opět podporuje bagatelizaci stávky a také zdůrazňuje silný dichotomizující rozměr sporu: „Občané ČR projeví více rozumu a nadhledu než organizátoři této stávky.“²¹ Celá analýza reportáže o stávkovém dni, která byla popsána výše, neproblematicky používá stejného opozitního odlišení „občanů ČR“

15 Ibid.: [04:07].

16 Ibid.: [04:25].

17 Ibid.: [04:58–05:16].

18 Ibid.: [05:20].

19 Příkladem mohou být lidé zastávající krajně pravicové nebo krajně levicové politické názory, anarchisté, ale také sociálně vyloučené skupiny obyvatel.

20 Ibid.: [08:30–10:10].

21 Ibid.: [09:25].

a „odborářů“ jako Petr Nečas reprezentující „vládnoucí vrstvu“. Použitím stejné dichotomie veřejnoprávním médiem se promluva o dvou proti sobě stojících skupinách lidí oproští od jasného politického obsahu, čímž se stává zdánlivě neutrální a potenciálně „pravdivou“ (Barthes 2004: 141). Na tomto příkladu je tedy možné konstatovat, že Česká televize přijala ideologicky dominantní představu.

Za poraženou je označena i vláda jako celek kvůli neschopnosti své reformy diskutovat s dalšími stranami, ale také Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS), která nedokázala přilákat do ulic více lidí. Největší ekonomické ztráty mají podle údajů České televize České dráhy. Odbory jsou tedy symbolicky označeny také za poražené, i když jen prostřednictvím jedné z jejich organizací, navzdory tomu, že nebyla hlavním organizátorem celé akce.

7.2. Publicistika

V analýze obrazu stávky jsem se zaměřila na tři publicistické pořady – *Studio ČT24*, *Interview 24* a *Události, komentáře*. *Studio ČT24* přenášelo aktuální dění z demonstrace odborářů v Praze i akcí, jež se konaly v dalších městech České republiky, a bylo doplněno komentáři analytiků i dalších hostů přímo ve studiu. Publicistika je více subjektivizovaná část žurnalistické produkce (viz výše), i zde lze však identifikovat hned několik prvků, které mohou ovlivnit vnímání situace divákem. V případě přímých přenosů z konání akce je to především výběr titulků, jimiž jsou záběry doprovázeny. Těmi jsou například věty celou akcí uvozující nebo vybrané citáty z projevů odborářů a dalších mluvčích. Dalším faktorem je výběr komentátorů a analytiků, kteří hodnotí dění přímo ve studiu, ale také způsob, jakým jim moderátor klade otázky.

7.2.1. Studio ČT24

V celé mediální reprezentaci stávky odborů je patrné překvapení z reálného průběhu stávky, které je přítomné ve všech pořadech, jež analyzují. Právě ve *Studios ČT24*²² je ale toto překvapení patrné nejvíce, neboť je podporováno hned na několika úrovních. Tou nejdůležitější je osoba moderátora, který vede s analytiky dialog takovým způsobem, že protestu vlastně chybí vyhrocený spor, nebo dokonce násilí.²³ V souvislosti s tímto konstatováním je pak možná ještě citelnější snaha vyhledat konflikt nebo nějaký závažný problém, který by potvrdil celkový negativní přínos stávky. Negativita, stejně jako drama a akce, patří mezi tzv. *zpravodajské hodnoty* (McQuail 1999: 302). V tomto případě se však negativita promítá i do obrazu stávky. Právě vnímáním stávky jako něčeho jednoznačně a nezpochybnitelně negativního se tak Česká televize přidává k dominantnímu diskurzu.

7.2.1.1. Konflikt v obrazu stávky

Podání možných konfliktů je pro tuto analýzu klíčovým. Hned při několika příležitostech jsou za původce konfliktu nebo jeho dalšího šířitele označeni právě odboroví předáci, tedy aktéři stojící v primárním rozložení sil v opozici k vládě. V této souvislosti jsou v průběhu vysílání zmíněny praktiky používané proti těm, kteří se rozhodli do práce jít a do stávky se nezapojit. Mělo jít o tzv. uličky hanby, jimiž museli tito lidé procházet, nebo nadávky.²⁴ V této souvislosti je třeba upozornit na pořadí, v němž jsou za sebou umístěny

22 Česká televize. 2011a-h.

23 Česká televize. 2011a,c,e.

24 Například: Česká televize 2011b, d, e.

dvě citace aktérů stávky. Autorem první je předseda představenstva Dopravního podniku Praha Martin Dvořák: „Stávkující napadali i ty, kteří se nepřipojili.“ Za tímto výrokem následuje prohlášení předsedy Odborů sdružených v dopravě (OSD) Luboše Pomajbika: „S průběhem stávky jsme spokojeni.“²⁵ Uměle vytvořená souvislost prostřednictvím následnosti obou citátů implikuje násilnickou povahu odborářů, jež je podporována také jejich předáky.

7.2.1.2. Hosté ve Studiu ČT24 a jejich role

Samostatně je třeba pohlížet na vystoupení jednotlivých hostů ve *Studiu ČT24*. Těmito hosty jsou novináři – Petr Holub z Aktualne.cz,²⁶ komentátorka Lidových novin Lenka Zlámalová,²⁷ analytička ČT Martina Lustigová²⁸ a psychiatr Zdeněk Bašný.²⁹ Výběr hostů je podstatný především proto, že prostřednictvím prezentování nezávislých hlasů je možné dotvořit a také potvrdit dominantní podání dané události. Nezávislé hlasy potvrzují zdánlivou neutralitu ideologických hodnocení a zdůrazňují apolitický charakter promluv. Zejména vyjádření Lenky Zlámalové, ve kterém je patrná silná averze proti protestu. Zlámalová zdůrazňuje, že označení stávky za vítězství ukazuje „perverzní logiku“³⁰ jejích aktérů. Novinářka poukazuje také na fakt, že v odborech je pouze 20 % zaměstnanců a nemají širší podporu, protože „lidé vidí, že jim odboráři chtějí otrávit život“.³¹ Konstatovala rovněž, že je jasné, že vláda reformy zcela jistě nestáhne.³² Bojovný projev Zlámalové ve spojení se dvěma hlavními body jejího komentáře – totiž, že vláda reformy nestáhne a že odbory nemají širší podporu veřejnosti – podtrhuje prezentaci stávky jako zbytečné protestní akce, jejímž jediným cílem je znepříjemnit „běžným občanům“ pracovní den. Komentáře Martiny Lustigové a Petra Holuba nejsou tak jednoznačně podány, a proto neevokují výraznější emoce ve smyslu souhlasu či nesouhlasu s jednáním odborářů. Mezi nezávislými komentátory však úplně chybí reprezentant opozičního přístupu, jenž by s odbory a jejich stávkou sympatizoval. Jeho absence v souvislosti s deklarovanou snahou o vyváženost veřejnoprávního média pak jasně říká, že žádný takový názor neexistuje, a názor na stávku jako něco nepatřičného se tak jeví jako hodnotově a politicky neutrální.

Důležité je také zapojení psychiatra Zdeňka Bašného a zejména otázky, které mu moderátor studia klade. Tématy jsou davová psychóza a s ní související incident před ministerstvem financí,³³ radikalizace odborů, jehož důsledkem je i tato stávka, a také „uličky hanby“ pro ty, kteří se rozhodli pracovat. Všechny tyto otázky opět obecně směřují k zobrazení odborářů jako příliš emocionálních a hloupých nebo násilnických lidí, kteří se nedokážou ovládat. Zapojení psychiatra, tedy odborníka na patologické stavy lidské psychiky, do vysílání poukazuje na snahu o zarámování protestu jako patologického stavu. Upozornění na tzv. davovou psychózu vlastně delegitimizuje protest z pohledu individuálních motivací. Lidé, kteří se zapojili do protestu, neměli žádné vlastní racionální motivace, ale

25 Česká televize 2011c: [04:43].

26 Česká televize 2011a.

27 Česká televize 2011f.

28 Česká televize 2011g.

29 Ibid.

30 Česká televize 2011f: [05:10].

31 Ibid.: [08:48].

32 Ibid.: [06:18].

33 Na ministra z davu údajně létala rajčata a další předměty. Protestující mu také sprostě nadávali.

byli ovlivněni pouze svými emocemi – zfanatizováni a odosobněni.³⁴ Emocionalita a možná patologie v chování protestujících a odborářů zde opět přichází jako zcela neutrální konstatování a stává se faktem (Barthes 2004: 141).

7.2.1.3. Hlas „běžných občanů“

Jednou ze složek vysílání je vyjádření „běžných občanů“ k této mimořádné situaci. Mimo názorů lidí přímo v ulicích jsou ve vysílání prezentovány i názory lidí vyjadřujících se na sociálních sítích. Výběr příspěvků hraje roli při dokreslování obrazu, který stávka ve vysílání má, protože právě s pohledem „běžného občana“ a s jeho problémy se může divák nejlépe ztotožnit. Příspěvky z facebookové stránky, jež příslušný redaktor ve vysílání četl,³⁵ zněly takto: „Nějaká stávka? Ve Zlíně nic nevíme.“; „Brno super. Spoje každých 5–10 minut.“; „Pan Onderka je spokojený, nikde žádný problém. No to mu ze srdce přeji. Já bydlím v městské čtvrti Brno-Holásky a tady dnes nejezdí vůbec nic. S umělým kolením kloubem paráda...-(-“; „Cesta na přijímačky a zpátky na koloběžce. Plno cyklistů, usměvaví policisté s dobrou náladou, pár tramvají a na silnicích provoz jak v neděli ráno :D Praha...“; „Nejradši bych dal každému tramvajákovi a autobusákovi co vyjel lízátko“. Z analýzy těchto příspěvků vyplývá, že s dopravou ve velkých městech nenastal zásadní problém. Přítomná je tu ale snaha nějaký problém zachytit, například prostřednictvím výběru reakcí nespokojených lidí, kterým stávka způsobila problémy, což by potvrdilo představu stávky jako něčeho problematického a obecně pro společnost nepřijatelného.

7.2.1.4 Stávka ve výročích představitelů odborů a vlády

V rámci *Studia ČT24* je odvysíláno shrnutí významných prohlášení stávkového dne.³⁶ Na jedné straně jsou prezentována stanoviska tří odborářských předáků – Zavadila (ČMKOS), Dufka (ASO) a Pomajbika (OSD), a na straně druhé názory jejich oponentů z vlády – premiéra Petra Nečase a ministra financí Miroslava Kalouska.

U odborářů jsou vybrány části z jejich projevů přímo z demonstrace na Palackého náměstí (v případě Jaroslava Zavadila) nebo z tiskové konference, která se konala po demonstraci a následném pochodu (v případě Dufka a Pomajbika). Výběr některých úseků velmi emotivního projevu Jaroslava Zavadila na demonstraci, kdy v souvislosti s reformami používá slova jako „svinstvo“ nebo „pitomost“,³⁷ opět zapadá to obrazu odboráře jako osoby velmi agresivní. Dufek ani Pomajbik v záběrech z brífinku už tak emotivně nepůsobí. Výběr prohlášení o odborech jako vítězích stávky, zdůraznění, že v Praze stálo metro a valná většina MHD, a také popření, že by v depech docházelo k útokům na ty, kteří se stávce připojit nechtěli, má však v kontextu další prezentace stávky skutečně ovlivňovat obraz odborářských předáků směrem k jejich prezentaci jako lidí odtržených od reality.

Jejich protistrana je na tiskové konferenci reprezentována předsedou vlády Petrem Nečasem a ministrem financí Miroslavem Kalouskem. Už jen vizuální stránka – oba pánové ve střízlivém obleku – může způsobit, že představitelé vlády vypadají důvěryhodněji než odboráři. Oblek je vnímán jako symbol spořádanosti nebo serióznosti. Nejdůležitějším výrokem Petra Nečase bylo odsouzení stávky jako akce politického charakteru, které

34 Na tento aspekt odkazuje například Gustav Le Bon ve své *Psychologii davu* (Le Bon 1994: 19).

35 Česká televize 2011a: [41:04; 99:45].

36 Česká televize 2011h.

37 Ibid.: [0:56–02:55].

využila parlamentní opozice a která „nepřinesla nic pozitivního pro tuto zemi“.³⁸ Podle Nečase bylo jejím jediným cílem zasáhnout co nejvíce lidí a způsobit kolaps.³⁹ Kalousek k tomu dodává, že reformy nelze pouze stáhnout a celé přepracovat, odbory totiž nemají „takovou sílu, aby přepsaly výsledky voleb“.⁴⁰ Zejména prohlášení o stávce jako akci, jejímž výhradním cílem bylo způsobit nepříjemnosti, zapadá do jednorozměrného obrazu této události jako něčeho nepříjemného, co nemá legitimní podporu „běžných občanů“.

7.2.2. Interview 24

V pořadu *Interview 24* byl 16. června hostem předseda Odborového svazu železničářů Jaroslav Pejša. V samotném rozhovoru dominují věcné otázky zaměřené na hodnocení průběhu stávky i událostí, které jí předcházely. I zde moderátor konstatuje, že se stávka obešla bez nějaké zvláštní události. Následně pokládá dotaz, zda splnila očekávání, když proběhla relativně v klidu. Pejša ve své odpovědi říká, že stávka byla důrazným varováním a že není normální se z takové události nepoučit.⁴¹ Tato věta může v kontextu celého vysílání působit opět spíše v neprospěch odborů ve smyslu přecenění vlastní důležitosti. To je posíleno citacemi premiéra Petra Nečase doprovázejícími rozhovor: „Odbory nejsou reprezentativními zástupci zaměstnanců a totéž platí v tripartitě i pro svazy zaměstnavatelů. Vláda navzdory tomu některé připomínky odborářů k reformám zohlednila.“; „Tripartita ale nesmí o reformách rozhodovat, odpovědnost má vláda a parlament.“⁴² Pojem nereprezentativnosti a zdůraznění odpovědnosti za reformy, kterou nese pouze vláda a parlament, jsou dva klíčové motivy podporující obraz odborů jako lidí nepovolaných k větším zásahům do chodu státu (například výraznými zásahy do podoby zákonů). Druhým významným citovaným je prezident Václav Klaus, jehož výrok pochází z pondělí 13. června: „[...] to je politická stávka, to je zneužívání institutu stávky k normálnímu politickému boji. Je to strašná chyba, dívím se odborářským bossům, že si tímto způsobem chtějí pozvednout svoje ego. Není to fér, brát si občany naší země jako rukojmí.“⁴³ Velmi negativní a expresivní stanovisko a zdůraznění role „běžných občanů“ jako obětí nebo přímo „rukojmí“ stávky, které ve svém projevu na tiskové konferenci použil také Petr Nečas, přidává do obrazu odborářů další charakteristiku – bezohlednost.

Dalším výrazným prvkem prezentace stávky, jenž byl v interview zmíněn, je mezinárodní golfový turnaj železničních odborářů. Ten byl prezentovaný jako arogance odborářských šéfů, kteří si užívají, zatímco „běžným občanům“ je znepríjemněn život stávkou jejich kolegů.⁴⁴ Tato prezentace opět poukazuje na odtrženost od reality a sobectví určité skupiny, jež se tak výrazně odlišuje od většiny obyvatel ČR. Golf je navíc v českém kontextu výrazným způsobem spojován s vyššími společenskými vrstvami a elitami jako statusový symbol, kterým „běžní občané“ nedisponují. Jedná se tedy o reprezentaci odborářských šéfů jako elity, která opět nekoresponduje se skupinou „běžných občanů“.

38 Ibid.: [07:44].

39 Ibid.: [08:28].

40 Ibid.: [10:11].

41 Česká televize 2011j: [03:46].

42 Ibid.: [01:34–02:08].

43 Ibid.: [08:07].

44 Ibid.: [16:34–16:47].

7.2.3. Události, komentáře

Do studia vysílání *Události, komentářů*⁴⁵ byli pozváni dva důležití reprezentanti celé stávky i protistrany stávkujících – předseda ASO Bohumír Dufek a ministr financí Miroslav Kalousek. Ve velké míře se opět hovořilo o stejných klíčových tématech jako v předchozím vysílání, v analýze se však zaměřím především na detaily podání některých problematických bodů.

Hned zpočátku se moderátor Jakub Železný ptá odboráře Dufka: „Nebylo by tím jediným vítězstvím, skutečným vítězstvím, kdyby vláda kapitulovala a reformy stáhla?“⁴⁶ Tato otázka je z hlediska interpretace obrazu stávky velmi důležitá. Ustoupení od reforem se v kontextu předchozích vyjádření předsedy vlády i ministrů jeví jako v současné chvíli nemožné. Deklarované vítězství odborů se v tomto kontextu stává bezvýznamným. V podtextu spojení vítězství pouze se stažením reforem se stává snaha odborářů a stávka akcí zbytečnou, která nebude mít požadovaný efekt, a jejím jediným výsledkem jsou rozzlobení lidé. Již několikrát zmiňovanou charakteristikou, jež je odborářům připsána, je také agresivita. Ta je zde potvrzena slovy ministra financí, který cituje odpověď jednoho z odborářů na jeho otázku, za co odboráři tedy stávkují: „Stávkuji za to, aby jsi šel už do prdele, ty hajzle.“

Tématem, které „stávkové“ vydání *Události, komentářů* vysílá jako poslední, jsou stávkové praktiky v ostatních evropských zemích. Je tu zmíněno Řecko, prezentovány jsou také záběry z nepokojů v Madridu a Barceloně, hořící auta ve Francii a upozornění, že masivní stávky, do kterých se chystá zapojit až tři čtvrtě milionu lidí, se chystají i v Británii.⁴⁷ Zahraniční pohled doplňuje Fabrice Martin-Plichta, korespondent listu *Le Monde*.⁴⁸ Moderátor mu položil otázku, aby srovnal situaci ve Francii a v Česku z hlediska činnosti odborářů. Za tímto a následujícími dotazy se dá vyčíst snaha o srovnání protestních akcí s naprosto odlišným vývojem i odlišnou tradicí. Mezi takové dotazy patří: „Máte pocit tedy, že se inspirují v zahraničí? Že třeba budou i trošku radikálnější? Protože přece jenom, když srovnáme ty obrázky, které jsme viděli před chvílí, myslím z dneška z pražských ulic, a obrázky, které vidíme teď nebo jsme viděli před malou chvílí, to“⁴⁹ znamená z ulic evropských měst včetně těch francouzských, přece jenom je to pořád velký rozdíl.“ Obrázky, které tuto část *Události, komentářů* doplňují, jsou skutečně diametrálně odlišné – jedná se o mnoho tisíc a mnoho desítek tisíc lidí a davy, které působí skutečně „sjednoceným“ a silným dojmem. Právě na rozdíl od odborářského protestu v Česku. V takové prezentaci rozdílů stávek v západní Evropě – reprezentované právě Francií, která je často asociována s vysokou úrovní politické kultury a vůbec „vyspělostí“ jako kategorií, a v České republice, tedy můžeme identifikovat další potvrzení nekultivovanosti a slabosti českých odborů, tentokrát právě v opozici k západním odborům. Na druhou stranu je tady ale zřejmý rozpor v prezentování radikality – na jednu stranu je radikalita asociována se silou, a tedy i vlivem protestu, na druhou stranu je zejména v kontextu českého protestu jasně spojována s emocionalitou a agresivitou. Z tohoto hlediska je tedy prezentování zahraničních protestů ovlivněno odlišnými měřítky.

45 Česká televize 2011.

46 Ibid.: [05:55].

47 Ibid.: [46:55–48:20].

48 Ibid.: [48:28–51:40].

49 Česká televize 2011k: [09:25].

8. Závěr

Z analýzy mediálního obrazu stávky a odborů ve vysílání České televize vyplývá několik charakteristik reprezentace stávky odborů v dopravě, která proběhla 16. června 2011.

Prvním zjištěním je, že v souvislosti s mediálním zobrazením stávky je jako symbolická protistrana odborářů konstruována nikoliv vláda, ale kategorie tzv. „běžných občanů“. Ti se na rozdíl od odborářů vyznačují pragmatickým a prakticky orientovaným přístupem, který je spojen i s jistou formou nezájmu a neochoty zapojení se do veřejného dění. Tato neochota může souviset s přetrvávající krizí důvěry v politiku a představou o tom, že jednotlivec nemůže politiku jako celek výrazně ovlivnit. Politika, ať už na stranické nebo mimostranické úrovni, je chápána jako něco „nečistého“, na čem by se „slušný člověk“ neměl podílet (Cabada 2007: 182). Pro mnoho lidí jsou jedinou přijatelnou formou participace na politickém životě oficiální volby, další způsoby zůstávají tabu. Tento rys politické kultury se projevuje i v jasném oddělení kategorie odborářů – tedy těch, kteří jsou až neadekvátně politicky aktivní – a „běžných občanů“. Běžný občan a odborář či stávkující jsou stavěni do opozice, a to nejen v projevech vládních činitelů. Ukázkou, že odboráři rozhodně nejsou „běžní občané“, a tudíž se na ně i média dívají jinou optikou, je již zmíněná prezentace protestního happeningu odpůrců stávky v metru. To, že stávka byla často až hanlivě označovaná jako politická, jen koresponduje s tím, že v české veřejnosti stále převládá již zmíněný pocit despektu k politickým institucím a oblasti politiky jako celku (Müller 2008: 192). Zdůraznění údajně zcela přirozeného chování „běžného občana“ v souvislosti s negativními konotacemi označení stávky jako „politické“ pak koresponduje s konceptem mýtu jako depolitizované promluvy (Barthes 2004: 141).

V této souvislosti se opět můžeme vrátit k pojmu ideologie, jenž je pro tuto práci stěžejní – představa politické kultury spojená s žádoucími a nežádoucími charakteristikami totiž může být považována za představu ideologickou v tom smyslu, že podporuje a legitimizuje momentální vztah politické elity a masy, zde konstruované jako pasivní. Do opozice jsou stavěny vlastnosti odborářů a „běžných občanů“. Komentáře jako Nečasův výrok „Občané ČR projevili více rozumu a nadhledu, než organizátoři této stávky.“⁵⁰ jen poukazují na údajnou protikladnost racionality občanů k emocím odborářů, které jsou vnímány silně negativně. Mimo emotivnosti je tu vykreslena i agresivita, nepřilíš vysoká inteligence, bezohlednost a sebestřednost odborářů a jejich předáků, stejně jako odtrženost od reality, kterou jsou naopak běžní občané schopni reflektovat.

Bagatelizace stávky je druhým základním motivem, který se v její prezentaci objevuje. Tato bagatelizace částečně souvisí i s výše zmíněnými oceňovanými rysy politického chování „běžných občanů“. Několikrát je zmiňována nízká účast, stejně jako to, že se nikdo spontánně nepřidával. K bagatelizaci velkou měrou přispělo i srovnání tohoto umírněného

50 Viz Příloha: Bleskový výzkum veřejného mínění na téma stávka odborů. Ve dnech 10. a 11. června, tedy těsně po vyhlášení původního termínu stávky a jejího následného zrušení předběžným opatřením soudu, proběhl výzkum veřejného mínění podpory stávky na reprezentativním vzorku 692 respondentů, kteří byli kvótním výběrem vybráni z populace občanů ČR starších 18 let. Tento výzkum provedla agentura SC&C. Základním zjištěním, které ze získaných dat vyplývá, je obecný nesouhlas veřejnosti s plánovanými reformami – proti nim je asi 74 % dotázaných. 60 % respondentů podpořilo podobu stávky – tedy na železnici a v dopravě. Negativně jsou ale chápány „doprovodné akce“, tedy původně plánované blokády silnic především v Praze – proti nim se vyslovalo 60 % dotázaných. Výsledek, který je částečně v rozporu s prezentací stávky v médiích, přinesla otázka zjišťující, zda stávka dotazovaným způsobí výrazné či únosné problémy. 56 % dotázaných se vyjádřilo, že jim stávka výrazné problémy nepřinese, a pouze 15 % odpovědělo, že stávka jim vážné problémy přinese. Za viníka situace, ve které se nepodařilo stávku odvrátit, označují respondenti (53 %) vládu, která není schopná ustoupit. 29 % respondentů se domnívá, že vina je stejnou měrou na obou stranách a jen 11 % dotázaných viní ze stávky přímo odbory. Viz *Bleskový výzkum pro Českou televizi: Stávka odborů*. 2011.

protestu s demonstracemi a stávkami zahraničními, zejména řeckými, španělskými nebo francouzskými – poklidný pochod působí proti hořícím autům a rozhněvaným davům lidí dojmem, že se nic zásadního nestalo.

Samotný fakt, že protesty proti připravovaným vládním reformám dospěly až ke stávce, by měl působit spolu s výsledky výzkumu veřejného mínění minimálně jako upozornění, že obsah těchto reforem i způsob vyjednávání je pro určitou část společnosti nepřijatelný. Preferovaným způsobem čtení mediálního textu o stávce ve vysílání České televize je však způsob uchopující stávku jako ambiciózní, ale zbytečnou akci bez reálného vlivu na rozhodování o reformních zákonech. Dominantní charakteristikou této stávky je pak její namíření nejen proti vládnoucím politikům, ale především proti „běžným občanům“. Politická reprezentace, tedy v tomto kontextu vládnoucí vrstva, se tak v mediální prezentaci dostává téměř mimo výraznější hodnocení. Naopak zdůraznění dualismu odbory versus „běžní občané“ je pro vládu výhodným potvrzením mocenského statusu quo, jenž koresponduje s cíli vlastními vládnoucí vrstvě – zde reprezentované vládou.

Bc. Kateřina Kňapová (1990) vystudovala bakalářský obor sociologie a sociální antropologie na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze a nyní studuje navazující magisterský obor politické teorie a současné dějiny na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Je také součástí českého týmu v mezinárodním projektu „Caught in the act of protest: Contextualizing contestation“, který se zabývá výzkumem současných protestů a politické mobilizace. K problematice kritické analýzy médií se dostala v kurzu *Mediální reprezentace minulosti a současnosti*. Základem pro analýzu obrazu stávky v České televizi byla seminární práce, kterou zpracovala právě pro tento kurz.

E-mail: knapova.katerina@gmail.com

Literatura

- Abercrombie, Nicolas – Turner, Bryan S. 1978. „The Dominant Ideology Thesis.“ Pp. 149–170 in *The British Journal of Sociology*, 29 (2).
- Althusser, Louis. 2001. *Lenin and Philosophy and other essays*. New York: Monthly Review Press.
- Barthes, Roland. 2004. *Mytologie*. Praha: Dokořán.
- Bleskový výzkum pro Českou televizi: Stávka odborů*. SC&C spol. s.r.o. <http://www.scac.cz/aktuality/192-bleskvyzkumstavka>, <http://img3.ct24.cz/multimedia/documents/27/2631/263043.doc> (9. 8. 2011).
- Cabada, Ladislav – Vodička, Karel. 2007. *Politický systém České republiky*. Praha: Portál.
- Český statistický úřad. *Volby.cz*. 2010. <http://volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ> (6. 11. 2012).
- Hall, Stuart. 2007. „Znovunalezení „ideologie“: Návrat potlačeného zpět do mediálních studií.“ Pp. 68–77 in *Mediální studia*, 2 (1).
- iDnes.cz. 2010. *Nečas jednal s Johnem. Ani ČSSD se nevzdává plánů na vládu*. http://zpravy.idnes.cz/necas-jednal-s-johnem-ani-cssd-se-nevzdava-planu-na-vladu-pjy-/domaci.aspx?c=A100530_095941_domaci_mad (6. 11. 2012).
- McQuail, Denis. 1999. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál.
- Müller, Karel B. 2008. *Politická sociologie. Politika a identita v proměnách modernity*. Praha: Portál.
- Lacey, Nick. 1998. *Image and Representation. Key Concepts in Media Studies*. New York: Palgrave.

Le Bon, Gustav. 1994. *Psychologie davu*. Praha: KRA.

Osvaldová, Barbora – Halada, Jan a kol. 2007. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri.

Trampota, Tomáš. 2006. *Zpravodajství*. Praha: Portál.

Trampota, Tomáš – Vojtěchovská, Martina. 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál.

Usnesení Městského soudu v Praze č.j. 1Nc 12/2011 – 40 http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Usneseni_1Nc_12_2011_5.pdf (19.4. 2013)

Zákon o České televizi, č. 483/1991 Sb. <http://img1.ceskatelevize.cz/boss/image/contents/zakony/pdf/zakon-o-ceske-televizi.pdf?verze=2012-04-25-12:40:08> (25. 4. 2012).

Televizní vysílání

Česká televize. 2011a. *Studio ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10101491767-studio-ct24/211411058060616/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011b. *Studio ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10101491767-studio-ct24/211411058330616/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011c. *Studio ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10101491767-studio-ct24/211411058260616/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011d. *Studio ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10101491767-studio-ct24/211411058270616/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011e. *Studio ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10101491767-studio-ct24/211411034000191-brifink-odboru-k-prubehu-stavky/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011f. *Studio ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10101491767-studio-ct24/211411034000192-premier-necas-k-prubehu-stavky/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011g. *Studio ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10101491767-studio-ct24/211411058310616/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011h. *Studio ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10101491767-studio-ct24/211411058360616/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011i. *Studio ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10101491767-studio-ct24/211411034000187/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011j. *Interview ČT24*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095426857-interview-ct24/211411058040616/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011k. *Události*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/211411000100616/> (11. 8. 2011).

Česká televize. 2011l. *Události, komentáři*. <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1096898594-udalosti-komentare/211411000370616/> (11. 8. 2011).